

Finns det mikrober i mitt mejeri?

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA

**Finns det
mikrober i
MITT mejeri ??**

**Ja, och många av
dem är *nödvändiga*
för dig och för dina
produkter**

Exempel på goda/fördelaktiga mikrober

Startkultur

Brukssyrakulturer och inhemska kulturer

Fermenterade och probiotiska livsmedelsprodukter

- Många mikrober är användbara (eller inte skadliga för människor)

De huvudsakliga typerna av mikrober i obehandlad mjölk

Användbara mikrober

- Mjölksyrabakterier
- Startkulturer (bakterier, mögel, jäst)

Produktförstörande bakterier

- Psykrotoleranta ("psychrotrofa") bakterier som *Pseudomonas*
- Termoresistant *Clostridia*, orsakar smörsyrajäsnings
- Coliformer

Relevanta patogena bakterier

- *Listeria monocytogenes*
- *Salmonella*
- *Staphylococcus aureus* producerar enterotoxiner
- *Brucella* och *Mycobacterium bovis*

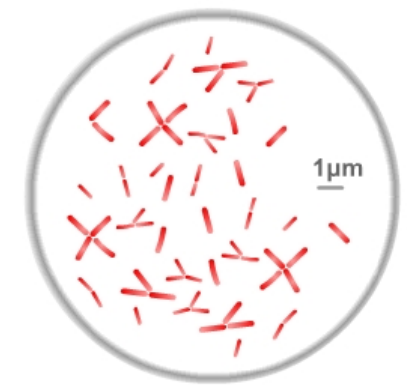

Obehandlad mjölk är ett levande ekosystem

Source: 01 The Solar System PIA10231, mod02

Miljömässiga förhållanden - Bakteriella interaktioner
En isolerad bakterie betyder ingenting utan samspelet i ekosystemet

Den obehandlade mjölkens ekosystem - Barriärer för tillväxt av patogener:

BAKTERIOCINER

ACIDOLAKTISKA
BAKTERIER

MJÖLKSyra

EJ MJÖLKSyra BAKTERIER
(t.ex. Brevibacterium
linens)

JÄST OCH MÖGEL (ex.
Geotricum candidum)

Teknologiska barriärer

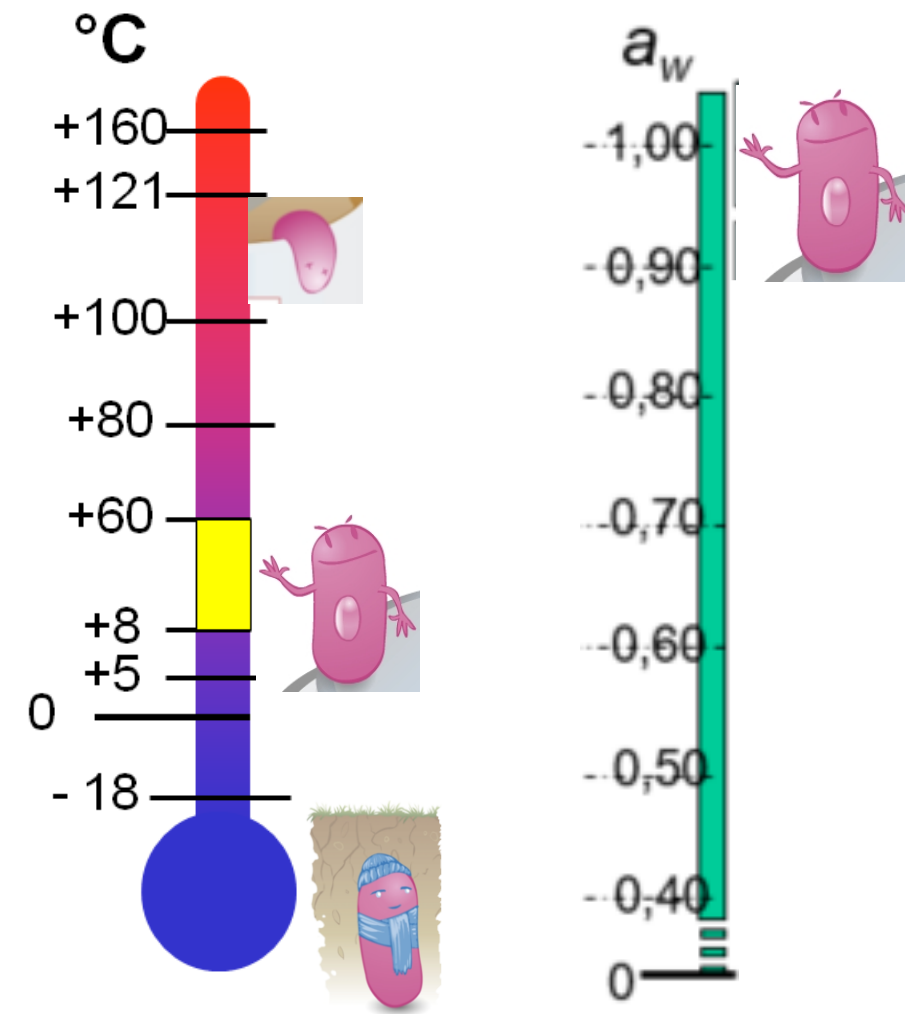
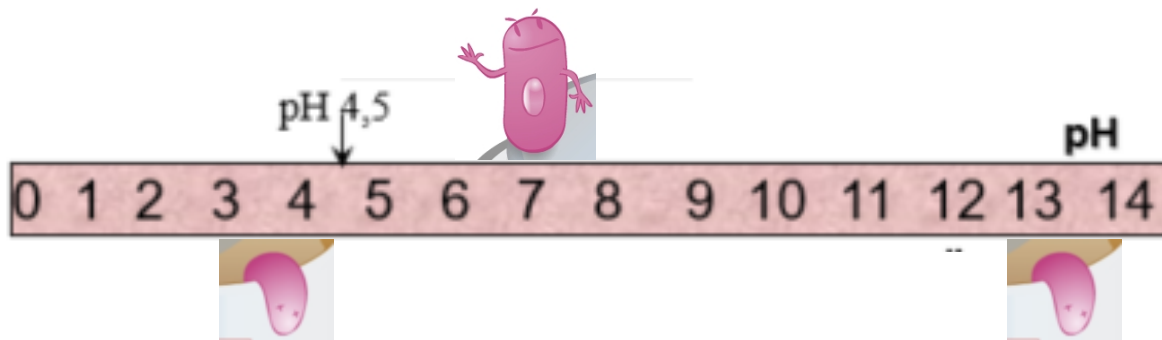
- Mångfalden mikrobiella ekosystem kan användas för att skydda mjölkprodukter från patogener (** Maoz et al., 2003; Eppert et al., 1997; Saubusse et al., 2007)
- Denna Hinder/barriär teori är ett gammalt koncept (** Leistner, 1985) men nu blir det känt som ett effektivt verktyg för att förhindra utveckling av patogener (** Ghandi et Chikindas, 2007)
  - Ett exempel: Den naturliga interaktionen mellan mikrober och deras metaboliter i obehandlad mjölk och i ostar av obehandlad mjölk (** Millet et al., 2006)
  - För mer information och referenser, se verktyg 9.6

**Författare till vetenskapliga studier

Miljöfaktorer som möjliggör mikrobiell tillväxt

- Fukt
- Näringsämnen
- Temperatur
- Aciditet/surhet(pH)
- Syre nivå
- Vattenaktivitet: Mängden fritt vatten i livsmedel, tillgänglig för mikroorganismer.
Skala 0 (min) -1 (max)

Vissa mikrober är *oönskade* eller *skadliga* och kan orsaka

Förstörda produkter (tekniska problem)

<http://cheeseforum.org/articles/wiki-cheese-body-defects-mechanical-holes/>

www.villareuter.fi

Matförgiftning
eller infektioner

Det finns inget behov av att vara rädd för mikrober, men man måste förstå att ...

i värsta fall kan en serie små misstag i hygieniska förfaranden leda till en konsuments död

Photo: [Microbiology International](#)

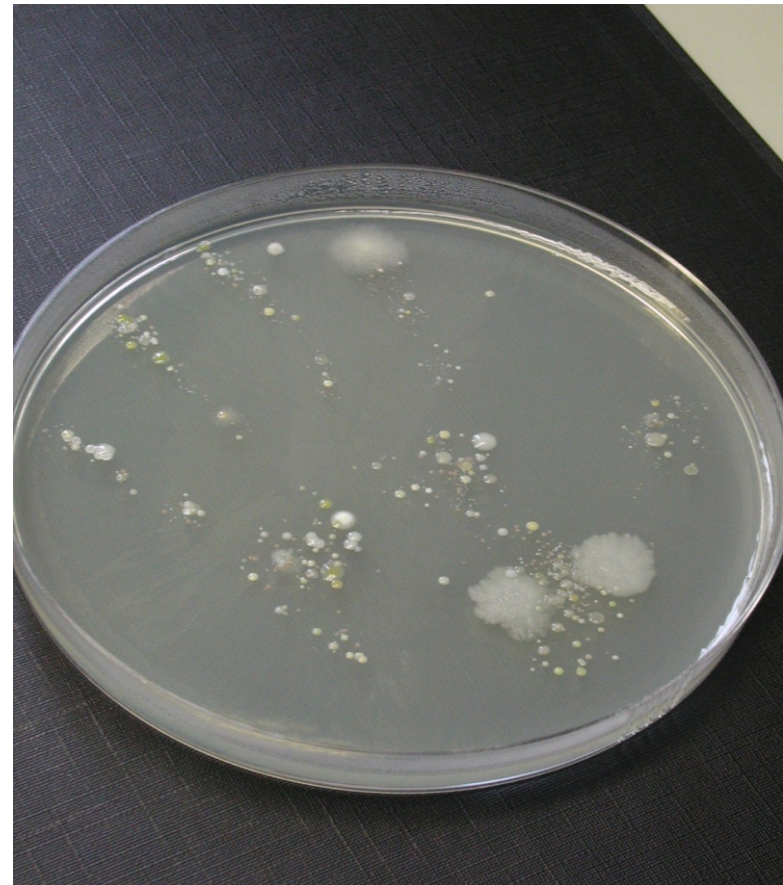

Personlig hygien är viktigt!

Foto:

Mikrobiella kolonier på fast medium.

- Ytan berördes av en hand
- Plattan inkuberades i tre dagar vid 30 ° C
- Var och en av dessa kolonier härrör från en eller några mikrobiella celler från personens hand

Du kan inte ta bort alla faror,
*men du kan kontrollera
riskerna*

Effekter av skadliga mikrober i livsmedel?

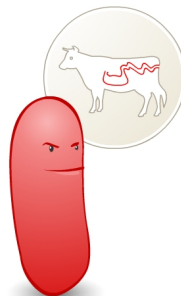
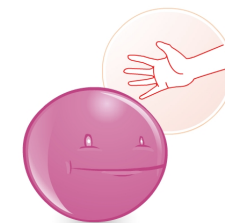
1. Producera toxiner → matförgiftning och livsmedelsburna infektioner
2. Producera enzymer som bryter ned matkomponenter som fetter, proteiner och kolhydrater → förstörda produkter
3. Höga bakterietal överskrider säkerhets gränserna → risk för skadlig effekt på konsumenternas hälsa

Patogener som är relevanta för mejeri produktionsprocesser

- Kriterier för livsmedelssäkerhet:
  - *Salmonella* spp.
  - *Listeria monocytogenes*
  - Stafylokock enterotoxiner producerade av *Staphylococcus aureus*
- Process hygienkriterier:
  - Ej toxin-producerande *Staphylococcus aureus*
  - *Escherichia coli*

SALMONELLA SPP

LIVSMEDELSSÄKERHETS- KRITERIER

Hur *Salmonella* påverkar människor?

- Vuxna:
  - Första symptom: 8-48 h efter att ha ätit
  - Typiska symptom: diarré, magkramper, feber, kräkningar, huvudvärk
  - Varaktighet: 2-4 dagar och ofta spontant tillfrisknande
- Immunodepressiva människor:
  - Sepsis (blodförgiftning), potentiellt livshotande
- Dödlighet: ca 0,2%

SALMONELLA spp: Var finns dom??

- Olika arter (alla potentiella patogener)

HOS DJUR

Fekalier

Mjolk (sällsynt men inte omöjligt)

Placenta, kastning ...

HOS MÄNNISKA

Fekalier

ÖVRIGA : fåglar, höns, gnagare

VATTEN, JORD

var försiktig med gödsling (förorenat gödsel!)

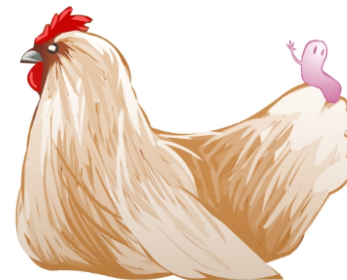
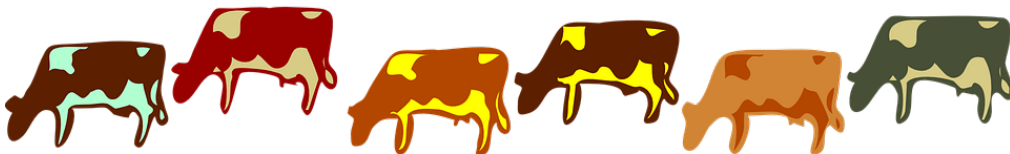
(se guiden: Mjolkproduktion)

Bärare/värdar: Där det infektiösa medlet normalt lever och förökar sig, vanligtvis utan skada bäraren, och fungerar som en källa till infektion för andra

SALMONELLA: Överlever de i miljön?

- Vanligtvis förökar de sig inte, MEN,
- De kan överleva länge:
  - I vatten: 3 månader
  - I gödsel: 1 månad
  - I uppslamning: 2-3 months
- OBS: Gnagare och höns kan vara värddjur

SALMONELLA - Hur man undviker det i mjölk?

- Identifiera och isolera positiva djur (avföring och mjölkprover)
- Håll god hygien under mjölkning
- Rengör mjölkkningsmaskiner korrekt
- Efter gödsling med naturgödsel, vänta en till tre månader innan djur släpps på bete där
- Vatten: Om möjligt, skydda dricksvatten och / eller klorera
- Uppmärksamhet med fåglar, höns, gnagare

Salmonella - Hur man undviker föroreningar i ett mejeri?

- Undvik kontaminering i mjölk
- God hygienisk praxis:
  - Efter toalettbesök
  - Rena skor och kläder
- Undvik att arbeta i händelse av sjukdomssymtom relaterade till mag-tarmkanalen, som diarré
- Använd vatten av god kvalitet

LISTERIA MONOCYTOGENES

LIVSMEDELSSÄKERHETS-KRITERIER

Hur påverkar *Listeria monocytogenes* människor?

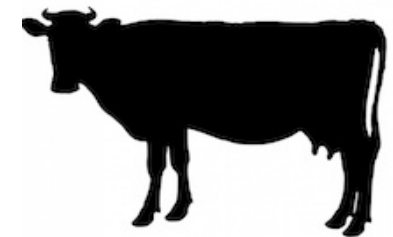
- Ofta bara milda symtom: diarré, feber, huvudvärk.
- Huvudsakliga risker för "högriskpopulation": spädbarn och småbarn, gravida kvinnor, immunodepressiva personer:
  - Hjärnhinneinflammation
  - Missfall
- Låg sjukdomsfrekvens men hög dödlighet immunodepressiva personer "högriskpopulation": 15-30%

Hur *Listeria monocytogenes* påverkar idisslare?

- Hjärnhinneinflammation
- Kastning
- Subklinisk mastit
- Ögonproblem
- Endokardit
(hjärtklaffsinflammation)

Förekommer generellt
hos alla djur

Listeria monocytogenes : Var finns den?

ALLMÄNT FÖREKOMMANDE: ÖVERALLT

- Fekalier, även från friska människor
- Bröstutsöndring (sällsynt men möjligt)
- Jord, växter
- Foder, huvudsakligen ensilage
- Stillastående vatten
- Förångare/evaporator i mognadsrum

Listeria monocytogenes, I vilka förhållanden sker tillväxt?

- TEMPERATUR (köldresistent)
- Tillväxttemperatur: 0°C till 45°C
- Optimum: 30-37°C
- Avdödning: >60°C

- pH: 4.39-9.40
- Optimum: 7
- aW: 0.92-0.97

- SALT (mycket tålig)
  - $\leq 19.5^\circ$ Baumé
  - 21% w/v

Ingen tillväxt:

- pH ≤ 4.4 , or
- $a_w \leq 0.92$, or
- pH: ≤ 5 och a_w : ≤ 0.94

* aW (Vattenaktivitet): Mängden fritt vatten i livsmedel, tillgänglig för mikroorganismer. Skala 0 (min) till 1 (max)

Riskfaktorer för *Listeria monocytogenes* Kontaminering i MJÖLK

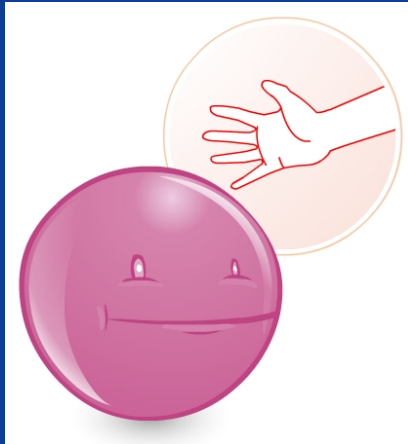
- Förorening från djurens fekalier vid mjölkning → undviks med god hygien
- Förorenat vatten
- Förorenat foder, särskilt ensilage
- Subklinisk mastit
- Förekomst hos vilda djur som rådjur, vildsvin och gnagare

Hur man undviker *Listeria monocytogenes* i ett mejeri?

- Undvik kontaminering av mjölk
- God hygienisk praxis:
  - Personlig hygien, rena skor och kläder
  - Undvik direkt eller indirekt kontakt mellan livsmedel och jord (t ex skvätta vatten)
- För att undvika stillastående vatten och kondens
- Rengör förångare/evaporatorer/dysor noggrant
- Undvik damm från ensilageområdet

STAPHYLOCOCCUS AUREUS

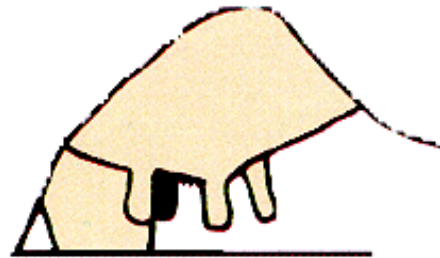
PROCESSHYGIEN-KRITERIER

LIVSMEDELSSÄKERHETSKRITERIER ENDAST
VID PRODUKTION AV STAFYLOKOCK
ENTEROTOXIN

STAPHYLOCOCCUS AUREUS

- Huvudreservoar: slemhinnor hos djur och människor (näsborrar, hals, spenar), ytliga sår, hår

- Också i luft, vatten, på ytor
- Mycket uthållig i miljön

Många *Staphylococcus aureus* stammar producerar enterotoxin

- När producerar *S. aureus* bakterier enterotoxin?
  - Kontamineringsnivå: > 1 000 000 cfu / g, och
  - Goda miljöförhållanden: pH > 4,5, T > 10 ° C, aW > 0.88, salt upp till 20%
  - Inte alla *S. aureus* stammar
- Toxinet är resistent mot:
  - Pastörisering
  - Låg fuktighet
  - Frysning
  - Proteolytiska enzymer närvarande i magen (pepsin och rennin)

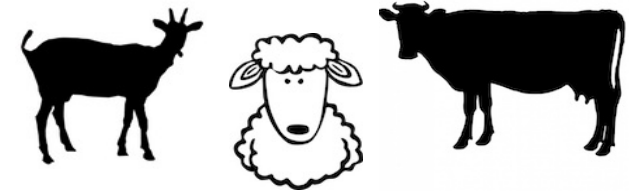
Hur *S. aureus* påverkar...

Människor

- Kräkningar, magkramper, diarré, huvudvärk
- Vanligtvis inte livshotande; dödligheten är störst i riskgrupper: immunodepressiva personer och barn under fem år

Djur

- Klinisk och subklinisk mastit:
  - Får och kor: Den vanligaste orsaken till mastit
  - Getter: i 2,5% av mastit men hög utsöndring till mjölk
- I efterföljande sår: metritis, vaginit, abscesser

Staphylococcus aureus, i vilka förhållanden växer den?

- Tillväxt temperatur
  - Från 7°C to 48°C
  - Optimum: 35-40°C
- Överleva väl i kyla och frystemperaturer

- SALT (mycket resistent)
  - > 20% w/v

pH:

- 4-10
- optimum: 6-7

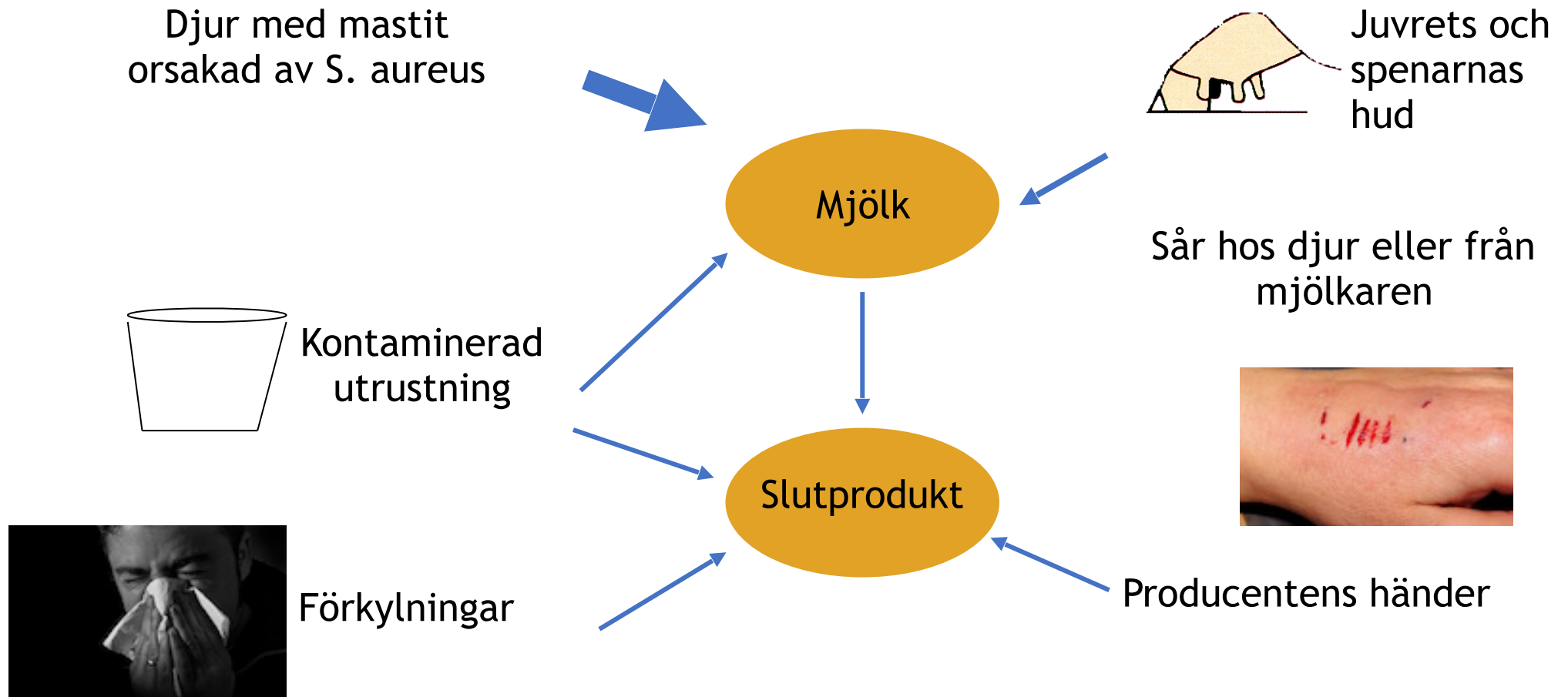
a_w :

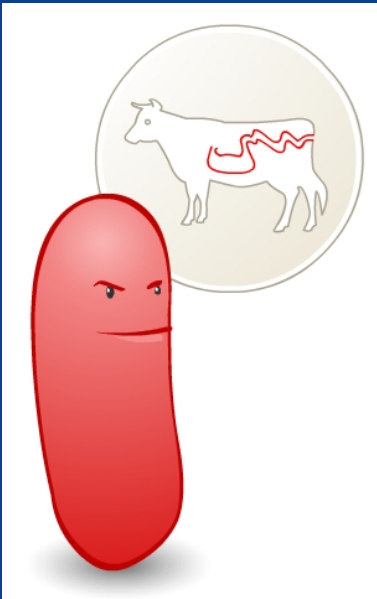
- 0,83-0,99

* a_w (Vattenaktivitet): Mängden fritt vatten i livsmedel, tillgänglig för mikroorganismer. Skala 0 (min) till 1 (max)

Staphylococcus aureus, Hur uppstår kontaminering?

ESCHERICHIA COLI

PROCESSHYGIEN-KRITERIER

ESCHERICHIA COLI

- Vanlig i tarmarna hos djur och människor
- Närvaro i mat indikerar dålig hygien
- De flesta stammar är icke-patogena (specifika stammar som producerar shiga-toxiner är patogena)
- Orsakar fel i ost:
  - Gasproduktion
  - Bismaker, dålig lukt

Det finns sällsynta patogena *E. coli*-stammar

VUXNA:

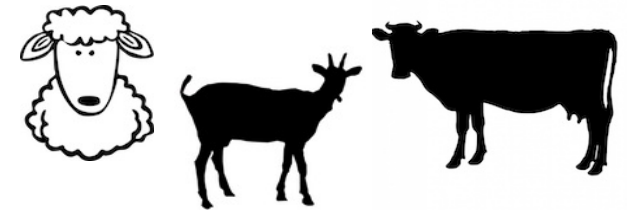

- Gastrointestinala symptom: blodig diarré, feber, uttorkning

BARN:

- Hemolytiskt uremiskt syndrom, s.k. HUS (särskilt hos barn)
- Hjärnhinneinflammation och sepsis (blodförgiftning)

DJUR:

- Gastroenterit mot sepsis
- Klinisk mastit

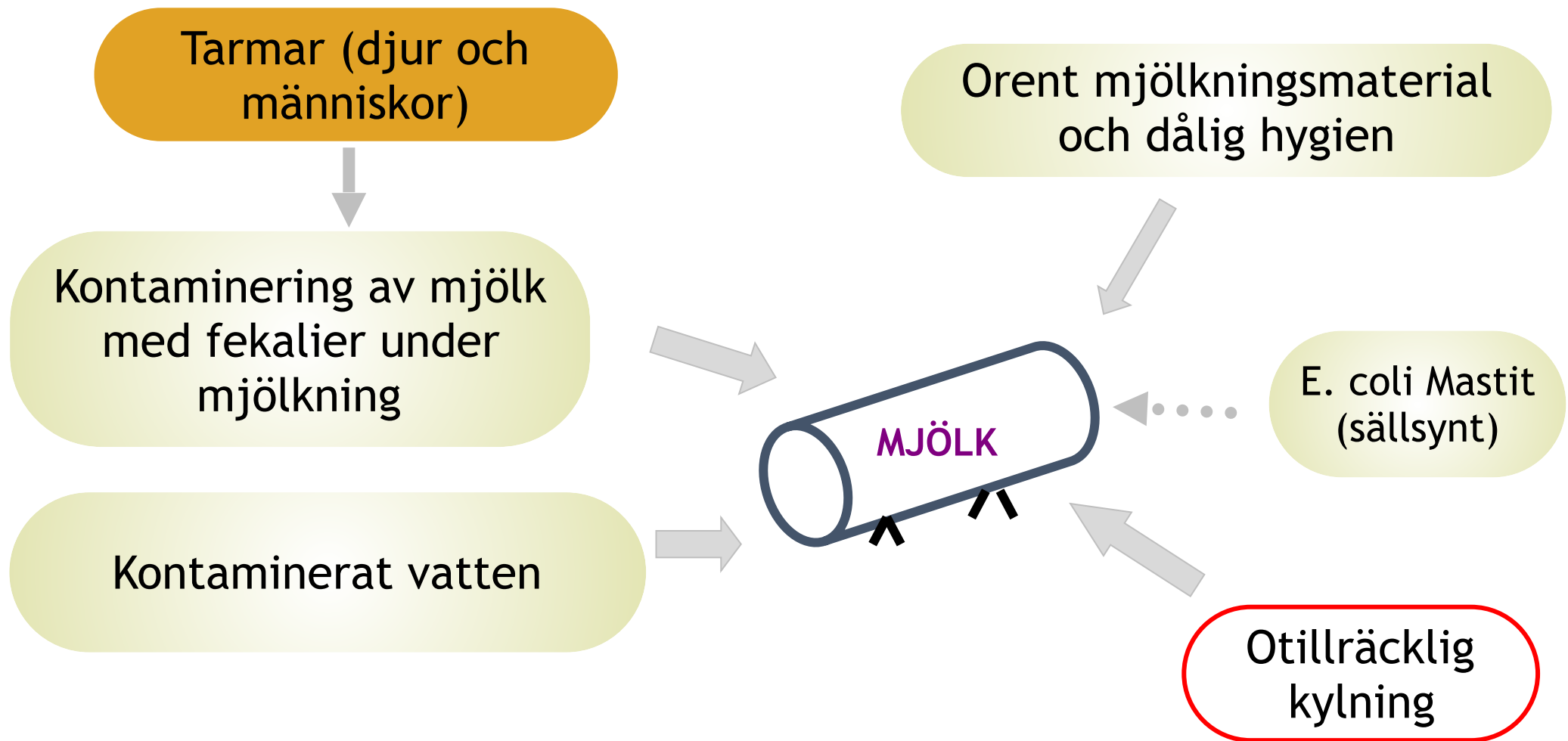
ESCHERICHIA COLI, I vilka förhållanden finns den?

- TILLVÄXT TEMPERATUR
  - Temperatur: 7°C to 46 °C
  - Optimum: 35-40 °C
- Överlever väl i kyl- och frystemperatur
  - SALT:
    - Ingen tillväxt > 6% w/w
- pH:
  - 4.4-9
  - Optimum: 6-7
- a_w^* :
  - 0.95-0.995

* a_w (Vattenaktivitet): Mängden fritt vatten i livsmedel, tillgänglig för mikroorganismer. Skala 0 (min) till 1 (max)

ESCHERICHIA COLI, Var finns den?

Hur förhindra kontaminering i ett mejeri?

- Undvik kontaminering i mjölk
- Snabb och tillräcklig kylning av mjölk
- God hygienisk praxis: rena händer, rent material och ren utrustning
- Undvik förorenat vatten
- Skadedjurskontroll (tänkbara bärare)
- Syrade färskostar: rätt syrningsgrad

Är ostar säkra livsmedel?

Några officiella uppgifter om det
finns i verktyg 9.10